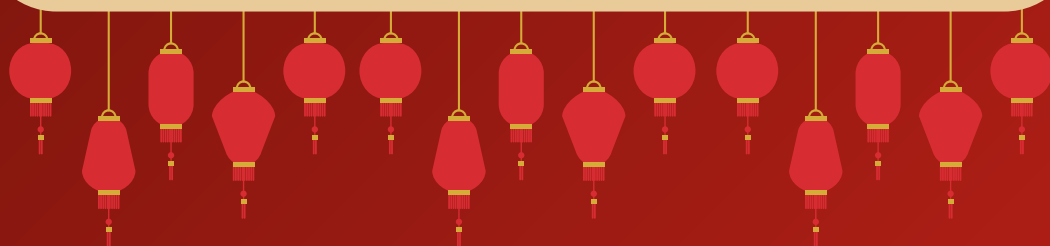

คารลวงพื้นที่ได้บรมบรมพ่อมด

ต้นแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ณ เมืองเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีน
ระหว่างวันที่ 17 - 19 กันยายน 2567

001.37 ๗๖๑1ก สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา
การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลต้นแบบการจัดระบบนิเวศ
การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ณเมืองเชียงใหม่
สาธารณรัฐประชาชนจีน
กรุงเทพฯ: 25๖8
12 หน้า
1. ระบบนิเวศการเรียนรู้ 2. การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้
3. การเรียนรู้ตลอดชีวิต 4. เชียงใหม่

สิ่งพิมพ์ สกศ.
เผยแพร่
จัดทำโดย

ลำดับที่ 2/25๖8
กุมภาพันธ์ 25๖8
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา
๑๑/20 ถนนสุขุมวิท แขวงดุสิต เขตดุสิต
กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0-2๖๖8-7123 ต่อ 2522
โทรสาร 0-2243-1128
เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

**การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลต้นแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ณ เมืองเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีน
ระหว่างวันที่ 17 – 19 กันยายน 2567**

การดำเนินงานระบบนิเวศการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ระบบนิเวศการเรียนรู้ หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้รอบตัว ผู้เรียนที่เน้นพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่ ซึ่งเอื้อให้ผู้เรียน มีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ ดำเนินการศึกษา วิจัย และขับเคลื่อนประเด็นนิเวศการเรียนรู้มาตั้งแต่ปี 2564 ทั้งการศึกษาเพื่อกำหนดนิยามของระบบนิเวศ การเรียนรู้ การวิจัยองค์ประกอบ/ปัจจัยสนับสนุนการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 การขยายผลและพัฒนาการจัดระบบนิเวศ การเรียนรู้ฯ รวมถึงการติดตามประเมินผลการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ฯ เป็นต้น

ปัจจุบันปี 2567 มีจุดมุ่งหมายในการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือ/กลไกเสริมที่จะสนับสนุนให้การจัดระบบนิเวศ การเรียนรู้ของสถานศึกษาทั่วประเทศเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทย 4.0 ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 (ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง) ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย ได้แก่ (1) การวิจัยและพัฒนาแผนการดำเนินการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ ของประเทศไทย (2) การพัฒนาฐานข้อมูลการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา และ (3) การวิจัยและ พัฒนาแนวทางการจัดทำ Learning Center สำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย

สำหรับการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต้นแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิต ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 17 – 19 กันยายน 2567 เป็นหนึ่งกิจกรรมสำคัญภายใต้ การจัดทำแผนการดำเนินการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของประเทศไทย โดยผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจะ นำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแผนการดำเนินงานฯ ให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป บริบท สังคมไทยและสภาพสังคมโลกต่อไป

“เมืองแห่งการเรียนรู้” ของยูเนสโก

เมืองแห่งการเรียนรู้ หมายถึง เมืองที่มีการใช้ทรัพยากรในทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้สำหรับประชาชนทุกคนและทุกระดับ มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต

องค์การยูเนสโก (UNESCO) มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเมืองทั่วโลก โดยใช้กลไก/เครื่องมือสำคัญ คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการศึกษา สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และให้ประชาชนทุกช่วงอายุรวมถึงทุกภาคส่วนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยได้จัดตั้ง “เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก” ขึ้นทั่วโลก หรือ The UNESCO Global Network of Learning Cities: GNLC เพื่อช่วยรัฐบาลท้องถิ่นในการพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

สำหรับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 12 เป้าหมาย คุณลักษณะสำคัญ 6 ประการ และเงื่อนไขการเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ 3 ประการ ดังนี้

- ◆ เป้าหมายการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ 12 เป้าหมาย ได้แก่ (1) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประชากรและส่งเสริมความเชื่อมั่นทางสังคม (2) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตทางวัฒนธรรม (3) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน (4) เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในระบบการศึกษา (5) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน (6) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการทำงาน ด้วยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั่วโลก (7) เพื่อขยายการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเรียนรู้ (8) เพื่อยกระดับคุณภาพในการเรียนรู้ (9) เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (10) เพื่อสร้างเจตจำนงและความมุ่งมั่นของฝ่ายบริหาร (11) เพื่อปรับปรุงการทำงานของภาครัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด และ (12) เพื่อส่งเสริมการระดมทรัพยากรและการใช้ประโยชน์

- ◆ คุณลักษณะสำคัญ 6 ประการของการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ (1) ส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน (3) ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่ทำงาน (4) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (5) ส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และ (6) สนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

- ◆ เงื่อนไข 3 ประการของการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ (1) ประเด็นขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นเมืองที่มุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (2) มีแนวทางเพื่อนำไปสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมีการให้ความสำคัญและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา การเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน การอำนวยความสะดวกให้มีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานที่ทำงาน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ รวมถึงการสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง และ (3) มีเงื่อนไขพื้นฐานในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ มีการบริหารจัดการเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนเชิงระบบอย่างมีส่วนร่วม

“เชียงใหม่ เมืองแห่งการเรียนรู้”

“เชียงใหม่” ถูกขนานนามว่าเป็น “ราชินีแห่งตะวันออกไกล” (The Queen of the Orient) เป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่หลากหลาย มีความเป็นอยู่ทั้งแบบสากลและแบบสังคมโลก หรือ cosmopolitanism หรือ อาจกล่าวได้ว่า “เชียงใหม่เปรียบเสมือนอนาคตของคนจีนทั้งประเทศ” และเป็นโมเดลความเป็นจีนที่รัฐบาลจีนพยายามผลักดันหลายเมืองใหญ่ให้เป็นไป อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงการวางผังเมืองเพื่อพัฒนาพัฒนาคุณภาพชีวิตพบว่า เชียงใหม่มีการวางผังเมืองเพื่อรองรับอนาคตยุคใหม่ที่กำลังมาถึง อาทิ การมีพิพิธภัณฑ์กระจุกกระจายไปตามจุดต่าง ๆ ทั่วเมืองทั้งโซนสำคัญในย่านเก่าและเมืองใหม่ การพัฒนาให้ในพื้นที่เดียวกันมีทั้งสถานที่ท่องเที่ยวหลัก พิพิธภัณฑ์งานอาร์ตร่วมสมัย มีคอนโดที่อยู่อาศัย โรงเรียน โรงพยาบาล และ community mall เป็นต้น นอกจากนี้ เชียงใหม่ยังมีเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้กว่า 5,500 แห่ง รวมถึงสถาบันต่าง ๆ ที่มุ่งการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจุดเน้นที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ การศึกษาเรื่องสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ อาชีวศึกษาเพื่อรองรับเศรษฐกิจในท้องถิ่น การส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ESD) เป็นต้น

สำหรับ “เชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้” ได้รับการรับรองจากยูเนสโกเมื่อปี 2564 (UNESCO Learning City Award 2021) โดยได้รับการยอมรับในฐานะต้นแบบของการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้อื่น ๆ ซึ่งจุดเน้นสำคัญของ “เชียงใหม่ เมืองแห่งการเรียนรู้” คือ การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบองค์รวม ด้วยกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ของกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มชายขอบ รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น 21 แห่ง เพื่อเชื่อมการศึกษาและการเรียนรู้ในพื้นที่มหานครเชียงใหม่เข้าด้วยกัน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์เมืองแห่งการเรียนรู้ของเชียงใหม่

ยุทธศาสตร์เมืองแห่งการเรียนรู้เชียงใหม่ มุ่งเน้นไปที่ 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) การศึกษาเรื่องสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีการพัฒนาโครงการที่ออกแบบเพื่อผู้สูงอายุโดยเฉพาะ การดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุขอย่างครอบคลุม การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นมุ่งเน้นไปยังกลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะที่เผยแพร่ผ่านสื่อท้องถิ่น (2) การอาชีวศึกษาและการฝึกวิชาชีพ มีการพัฒนาให้ช่วงวัยทำงานมีทักษะที่จำเป็นต่อตลาดแรงงานอยู่เสมอ รวมถึงการจัดโครงการฝึกวิชาชีพที่มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อเป็นการรับประกันว่าประชาชนจะมีทักษะที่สัมพันธ์กับการจ้างงานอย่างยั่งยืน (3) การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการส่งเสริมโครงการการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ESD) อย่างต่อเนื่อง ด้วยการสร้างความร่วมมือกับเมืองต่าง ๆ อาทิ ฮัมบูร์กและเอสโป เพื่อประสานแนวทางปฏิบัติและการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน รวมถึงการนำการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนรู้ของเมือง และ (4) การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการส่งเสริมให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางกรอบนโยบายการศึกษาของเมืองที่ถูกออกแบบมาให้ตอบสนองและปรับตัวตามความต้องการของประชากร การพัฒนาหอสมุดและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ให้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น

นอกจากความมุ่งมั่นที่มีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Education) การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น 21 แห่ง ที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้เชียงใหม่แล้วนั้น นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐที่มุ่งส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น โดยรัฐบาลมีการดำเนินการใน 4 ส่วน ได้แก่ (1) การวางกรอบด้านกฎหมาย (2) การสนับสนุนด้านงบประมาณ (3) การสนับสนุนด้านการศึกษา และ (4) ความมุ่งมั่นทางการเมืองที่เข้มแข็ง ดังนี้

- ◆ การวางกรอบด้านกฎหมาย มีการพัฒนากฎหมายสำหรับการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ ถูกจัดตั้งขึ้นผ่านกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ จากทั้งรัฐบาลกลางและท้องถิ่น ประกอบด้วย กฎต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางแผนโครงการ รวมถึงโครงการต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- ◆ การสนับสนุนด้านงบประมาณ โดยแหล่งเงินทุนหลักมาจากรัฐบาล และเสริมด้วยเงินสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา องค์กรธุรกิจ และองค์กรชุมชนต่าง ๆ อีกทั้งมีการพัฒนาระบบการลงทุนที่ยั่งยืนผ่านการจัดตั้งกองทุนสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต รวมถึงการกระตุ้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายภาคส่วนเข้ามาลงทุนในโครงการด้านการศึกษา

- ◆ การสนับสนุนด้านการศึกษาและการแบ่งปันทรัพยากร โดยการศึกษามีบทบาทสำคัญในการผสมผสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ในระดับมหาวิทยาลัย มีการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมให้วัยแรงงานที่ต้องการเรียนต่อให้สามารถกลับเข้ามาเรียนต่อได้ นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของนายจ้างและตลาดแรงงานในอนาคต

- ◆ ความมุ่งมั่นทางการเมืองที่เข้มแข็ง โดยความมุ่งมั่นและเจตจำนงทางการเมืองที่เข้มแข็งจากรัฐบาลท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำให้วิสัยทัศน์ของเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นจริงและยั่งยืน ประกอบกับผู้นำท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาและดำเนินการตามกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายทั้งภาคเอกชนและประชาสังคม

อย่างไรก็ดี เชียงใหม่ ยังพบความท้าทายสำคัญหลายประการในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ อาทิ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ESD) โครงการ ESD ยังถูกจำกัดขอบเขตการดำเนินงาน ส่งผลให้การขยายความร่วมมือและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ขาดแคลนความร่วมมือระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ อันนำไปสู่การดำเนินงานที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น

การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลต้นแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระหว่างวันที่ 17 – 19 กันยายน 2567

การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลต้นแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระหว่างวันที่ 17 – 19 กันยายน 2567 คณะผู้ร่วมลงพื้นที่ฯ ได้มีการดูงานและเยี่ยมชมสถานที่สำคัญต่าง ๆ ของเมืองเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมการกิน รวมถึงพูดคุย/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับคณะต้อนรับของเทศบาลนครเซี่ยงไฮ้ รายละเอียดดังนี้

วันอังคารที่ 17 กันยายน 2567

วันแรกของการเดินทางไปถึงเมืองเซี่ยงไฮ้ คณะฯ ได้เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ Shanghai Natural History Museum ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาใจกลางเมืองเซี่ยงไฮ้ที่ทุกช่วงวัยสามารถเข้าไปเรียนรู้ตั้งแต่การกำเนิดโลกสู่การกำเนิดของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ ตัวอาคารมีส่วนจัดแสดงทั้งสิ้น 5 ชั้น พื้นที่รวมกว่า 44,500 ตารางเมตร ภายในพิพิธภัณฑ์มีการจัดแสดงนิทรรศการ ตัวอย่างแร่หายาก ซาก และชิ้นส่วนสัตว์หายาก รวมถึงสัตว์ต่าง ๆ ในระบบนิเวศ โดยภายในแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 9 โซน ได้แก่ (1) Mysterious Beginnings (2) River of Life (3) Ways of Evolutions (4) Shanghai Environment (5) Ecological Diversity (6) Tied to Earth (7) Colorful of Life (8) Earth Treasures (9) Exploration Labs ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์จะได้รู้ถึงการก่อกำเนิดจักรวาล วิวัฒนาการของโลกและการมีอยู่ของสิ่งมีชีวิตชนิดต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ก็คือการจำลองสัตว์ดึกดำบรรพ์ขนาดใหญ่เท่าขนาดจริงพร้อมคำบรรยายความเป็นมาของสัตว์แต่ละชนิด อาทิ ไดโนเสาร์ (Tyrannosaurus rex) ฉลามโบราณขนาดใหญ่ (Megalodon) แมมมอธ (Woolly Mammoth) สร้างความดึงดูดใจแก่คนทุกช่วงวัยได้เป็นอย่างดี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 Shanghai Natural History Museum

ในช่วงค่ำของวันเดียวกัน คณะฯ ได้สำรวจและเรียนรู้วัฒนธรรมการกินและวิถีชีวิตของคนเซี่ยงไฮ้ ณ ย่าน Nanjing Road (ถนนหนานจิง) หนึ่งในย่านการค้าและ shopping mall ที่พลุกพล่านที่สุดในโลก ถนนหนานจิง

แบ่งออกเป็น 2 โซน คือ ถนนหนานจิงตะวันออก และ ถนนหนานจิงตะวันตก โดยร้านอาหารพื้นถิ่นที่คณะฯ เลือก
รับประทาน คือ XiaoQiu Home cooking ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 อาหารภาคกลางแบบเชียงไฮ้

วันพุธที่ 18 กันยายน 2567

วันที่สองของการลงพื้นที่ฯ สถานที่แรกที่คณะฯ ได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมชมและศึกษาเรียนรู้ คือ Shanghai open University เป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุที่กระจายอยู่ทั่วมืองเชียงไฮ้ ภายในศูนย์การเรียนรู้มีการจัดการเรียนการสอนทั้งรูปแบบออนไซต์และออนไลน์แก่ผู้สูงอายุโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยหลักสูตรที่เปิดสอนมีความหลากหลายและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ อาทิ การชงชา การถ่ายภาพ การเขียนอักษรจีน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ฯลฯ ซึ่งผู้สูงอายุที่เข้ามาเรียนออนไลน์จะได้ฝึกปฏิบัติไปพร้อมกับอาจารย์ ส่วนผู้สูงอายุที่เรียนแบบออนไลน์ทางมหาวิทยาลัยจะนำส่งอุปกรณ์ไปให้ที่บ้าน เพื่อให้ผู้เรียนออนไลน์ได้เรียนและฝึกปฏิบัติไปกับพร้อมทั้งชั้นเรียนออนไลน์ โดยมหาวิทยาลัยจะมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรในทุกปี ซึ่งมีหน่วยวิจัยทำหน้าที่ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำวิจัยและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับยุคสมัยและความต้องการของผู้สูงอายุ

ในช่วงบ่ายของการเก็บข้อมูลฯ คณะฯ ได้เดินทางไปยัง Shanghai University for the Elderly ซึ่งเป็นหนึ่งใน 4 แห่งของมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุของเชียงไฮ้ สำหรับการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นการสร้างเสริมทักษะและความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้ทันต่อโลกยุคใหม่ที่มีการพัฒนาทั้งทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เศรษฐกิจ และสังคมแบบก้าวกระโดด มหาวิทยาลัยมีการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงวัย อาทิ การใช้งานเครื่องใช้ภายในบ้าน (อุปกรณ์อัจฉริยะ) การใช้งานมือถือ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อสร้างเสริมทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้แก่กับผู้สูงวัย ให้สามารถก้าวทันเทคโนโลยีและเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีหลักสูตรต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นตามความสนใจของผู้สูงอายุ อาทิ การเต้น การขับรด การวาดภาพ โดยมีค่าใช้จ่ายประมาณ 150 หยวน/เทอม เท่านั้น

นอกจากนี้ คณะฯ ยังได้มีโอกาสพูดคุยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครเชียงไฮ้ พบว่าเมืองเชียงไฮ้ มีแผนเฉพาะด้านการศึกษาศึกษาของเมืองที่ส่งเสริมการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการขับเคลื่อนเรื่องเมือง

แห่งการเรียนรู้เชิงไฮ้ มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกันตั้งแต่ระดับเมือง เชื่อมไปสู่เขต และตำบล โดยระดับเล็กสุดจะเป็นระดับที่เกิดความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ และภาคส่วนต่าง ๆ และรัฐบาลจะเป็นผู้สนับสนุนหลัก นอกจากนี้ พบว่า ผู้ปฏิบัติในทุกระดับของเชิงไฮ้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก กับการปฏิบัติตามแผนงานอย่างเคร่งครัด แต่ขณะเดียวกันก็มีอิสระในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและ การเรียนรู้ของแต่ละศูนย์/มหาวิทยาลัยเอง ตลอดทั้งรัฐบาลมีการปรับแผนงานใหม่ทุก 5 ปี โดยมุ่งเน้นให้แผนงาน เป็นเครื่องมือ/กลไกที่จะกำหนดแนวปฏิบัติของแต่ละปีเพื่อให้นโยบายสามารถไปสู่การปฏิบัติได้จริงมากที่สุด ทั้งนี้ ที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปร่วมกันว่า หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้เชิงไฮ้ให้ ประสบความสำเร็จ คือ การมีแผน/แนวปฏิบัติที่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้จริง มีการทบทวนและปรับแผน อยู่เสมอ มีการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้ปฏิบัติในการมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตามแผน รวมถึงความร่วมมือที่เข้มแข็ง ระหว่างทุกภาคส่วน (รัฐวิสาหกิจ ธนาคาร Bank of China ภาคเอกชน ช้องสถานีของเอกชน เป็นต้น) ในการร่วมมือกันด้านการศึกษา เป็นต้น ดังภาพที่ 3

ช่วงค่ำ คณะฯ ได้เดินทางไปยัง Yuyuan Old Street ถนนคนเดินสไตล์จีน เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมการกินและ วิถีชีวิต โดยคณะฯ ได้มีโอกาสรับประทานเสี่ยวหลงเปา ถังหูลู่ และอาหารพื้นถิ่นอื่น ๆ ที่เป็นอาหารยอดนิยมของ ชาวเซี่ยงไฮ้ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 3 Shanghai open University และ Shanghai University for the Elderly

ภาพที่ 4 Yuyuan Old Street และอาหาร

วันพฤหัสบดีที่ 19 กันยายน 2567

วันสุดท้ายของการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะฯ มีโอกาสได้เยี่ยมชมห้องสมุด Zikawei Library (ห้องสมุด ซิกาเวย์) ซึ่งเป็นห้องสมุดที่ตั้งอยู่ในเขต Xujiahui ในเมืองเซี่ยงไฮ้ ภายใต้การดูแลของหน่วยงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวส่วนภูมิภาค มีการรวบรวมหนังสือมากกว่า 200,000 เล่ม รวมถึงตำราเก่าแก่ของจีนในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 มากกว่า 600 ประเภท และมีที่นั่งเพื่อนักอ่านกว่า 800 ที่นั่ง โดยภายในมีการแยกโซนสำหรับเด็ก (Children's area) เพื่อปลูกฝังให้เมล็ดพันธุ์ใหม่ให้มีใจรักในการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัยไปจนถึงผู้สูงอายุ ทั้งชมรมคนรักการแปล การอ่านหนังสือนิทานเพื่อเด็ก การแสดงดนตรี การแบ่งปันเรื่องราวเกี่ยวกับอัลไซเมอร์ การแข่งขันการอ่านหนังสือมาราธอน นอกจากนี้ ชั้นบนสุดของอาคารยังเป็นพื้นที่จัดนิทรรศการ โดยเรื่องราวการจัดนิทรรศการจะเปลี่ยนไปในแต่ละเดือน และเมื่อหากย้อนลงมาที่ชั้น 1 จะได้เจอกับพื้นที่ที่แบ่งไว้สำหรับร้านกาแฟ และขนม เพื่อบริการให้กับนักเรียนรู้ทุกท่านที่เข้ามายังห้องสมุดแห่งนี้ จากการที่ได้เดินสำรวจอาจเรียกได้ว่าที่นี่ไม่ใช่แค่ห้องสมุดแต่เป็น Co-working space สำหรับประชาชนทุกคนในเมือง

แสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 Zikawei Library

สะท้อนคิด “สิ่งที่ได้เรียนรู้จากเชียงใหม่แห่งการเรียนรู้”

นายชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (2567) ได้สะท้อนคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับคณะฯ กล่าวคือ “เชียงใหม่ เป็นเมืองต้นแบบและมีลักษณะโดดเด่นของการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยสถานที่แรกๆ ที่ไป คือ Shanghai Natural History Museum สังเกตได้ว่า การออกแบบพิพิธภัณฑ์ของเชียงใหม่ สะท้อนถึงความยิ่งใหญ่ของประเทศจีนมาก เห็นได้จากอาคารสถานที่ที่มีความยิ่งใหญ่และสูงถึง 5 ชั้น แต่สิ่งที่น่าสนใจยิ่งกว่า คือ ความพยายามและตั้งใจที่จะปลูกฝังความเป็นวิทยาศาสตร์ให้กับคนจีนทุกช่วงวัย โดยการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์มีการให้ความรู้เกี่ยวกับจุดกำเนิด วิวัฒนาการของจักรวาล และสิ่งมีชีวิต ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ปัจจุบัน ไปจนถึงการพยากรณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นสิ่งแวดล้อม มีการสร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหาต่างๆ ว่า ในฐานะบุคคลทั่วไปจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาได้อย่างไร สะท้อนให้เห็นถึงการปลูกฝังถึงความเป็นวิทยาศาสตร์ตั้งแต่เด็กเล็ก วัยเรียน คนหนุ่มสาว ครอบครัว ไปจนถึงผู้สูงอายุที่ทุกช่วงวัยจะมีโอกาสได้เรียนรู้ และตระหนักถึงปัญหาร่วมกัน สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการและให้ความรู้อย่างเป็นระบบ ขั้นตอน และชาญฉลาด หรือที่เรียกว่า “Informal Learning” อย่างไรก็ดี คนจีนมีคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือ การเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ สังเกตได้จากพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งมีทุกช่วงวัยสนใจเข้าไปเรียนรู้เป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นช่วงวันหยุด หรือ วันธรรมดา

ต่อมา คือ Shanghai open University และ Shanghai University for the Elderly เกิดจากการที่จีนตระหนักถึงการมีประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงมากขึ้น จึงนำไปสู่แนวคิดในการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมและจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุที่นอกเหนือจากการเรียนในโรงเรียน หรืออาจเรียกว่า การศึกษานอกระบบ ซึ่ง concept รวมของทั้งสองแห่งเป็นเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ หากเทียบเคียงกับประเทศไทยก็มีความคล้ายคลึงกับโรงเรียนผู้สูงอายุแต่เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุแต่มีความ advance กว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่ต้องการจะเพิ่มและพัฒนาทักษะได้เข้ามาเรียนรู้จากสถานที่/แหล่งเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องมีการแต่งตัวมาเรียนเหมือนในประเทศไทย แต่สิ่งที่น่าสนใจกว่านั้นคือ ทั้งสองมหาวิทยาลัยมีหน่วยวิจัยเป็นของตนเอง เพื่อวิจัยว่ามีองค์ความรู้ใดที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ อาทิ การใช้อิเล็กทรอนิกส์ การใช้ชีวิตในสังคม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดล้วนเกิดจากการศึกษาวิจัยและออกแบบ

นอกจากนี้ รัฐบาลกลางมีกฎหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขณะเดียวกันก็มีแผนระยะ 5 ปี ในการกำหนดทิศทางและแนวปฏิบัติของการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุว่าควรเป็นอย่างไร รวมทั้งมีการทบทวนและปรับปรุงแผนอยู่เสมอจากผู้ปฏิบัติ อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ ผู้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการคัดเลือกจากผู้ที่มีความตั้งใจ มีความสามารถ ส่งผลให้ทีมปฏิบัติงานมีความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก จากข้างต้น แม้จะมีกฎหมาย มีแผน และแนวปฏิบัติ แต่ก็ได้เปิดโอกาสและให้อิสระแก่ผู้ปฏิบัติในการออกแบบและจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อมูลสำคัญอย่างมากหากประเทศไทยจะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย

สิ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษ คือ ประชากร 20 กว่าล้านคนในเชียงใหม่ ได้รับการเรียนรู้และดูแลจากศูนย์การเรียนรู้กว่า 500 – 600 แห่ง ไล่เรียงตั้งแต่ระดับใหญ่ คือ เทศบาล เขต และชุมชน ซึ่งหลักคิดเบื้องหลัง คือ ผู้สูงอายุจะต้องใช้เวลาเดินทางมาเรียนไม่เกินกว่า 15 นาที สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวบุคคลมาก ... อีกหนึ่งสถานที่สำคัญ คือ ห้องสมุด สังเกตเห็นได้ว่า ห้องสมุดไม่ได้ออกแบบมาเพื่อใช้อ่านหนังสือเท่านั้น แต่ขยายไปถึงการเป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังมีแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ อาทิ Shanghai Urban Planning Exhibition ซึ่งเป็นศูนย์ฯ แสดงโครงสร้างพื้นฐานของเมืองเชียงใหม่ เป็นการให้ความรู้และเรียนรู้เกี่ยวกับเมืองของตนเองอีกด้วย เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ทุก ๆ พื้นที่ของเชียงใหม่ มีพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ทุกมุมทุกแห่ง คนสามารถเรียนรู้ได้ ถ้าจะอ้างไปถึงคำว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ ก็สะท้อนให้เห็นถึงการเป็นระบบนิเวศการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และคิดว่า การที่คณะฯ ได้มาเก็บข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งนี้ ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ในแง่การนำองค์ความรู้ไปปรับใช้กับบ้านเราแล้วนั้น ยังถือเป็นโอกาสอันดีที่นำไปสู่การสร้างความร่วมมือทางวิชาการ โดยมีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นผู้ประสานงานกลางในการเชื่อมโยงให้เกิดการทำงานร่วมกันในระดับภูมิภาคต่อไป ...”

คณะผู้ร่วมลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

นายชัยยศ อิ่มสุวรรณ์	ประธานคณะกรรมการสภาการศึกษา ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาพิเศษ
นางประวีณา อัสโย	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมฯ
นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวจุฑามาส ตั้งจิตบำรุง	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
นางสาวเฉลิมพร ปัญญาสุธารส	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

บรรณานุกรม

- UNESCO. (2019). Building a learning city. Retrieved 4 September from <https://www.uil.unesco.org/en/learning-cities/build-learning-city>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). How to การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาสำหรับโลกยุคใหม่. บริษัท เอส พี เค การพิมพ์ จำกัด

SCAN ME

การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลต้นแบบการจัดระบบ
นิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ณ เมืองเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีน

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา